

Ob sedemdesetletnici prof. dr. Franceta M. Dolinarja

Na letošnji praznik sv. Martina bo dopolnil sedemdeset let France Martin Dolinar, upokojeni redni profesor Filozofske fakultete v Ljubljani in vodja ljubljanskega nadškofijskega arhiva, vodilni slovenski cerkveni zgodovinar zadnjih desetletij.

Po zaključku osnovnega šolanja v domačem Zagorju ob Savi je obiskoval klasično gimnazijo v Pazinu in študiral teologijo v Ljubljani, kjer je opravil tudi magisterij iz bibličistike. Študije je zatem nadaljeval v Rimu, kjer je na papeški univerzi *Gregoriana* najprej magistriral in leta 1976 promoviral za doktorja znanosti z disertacijo *Das Jesuitenkolleg in Laibach und die Residenz Pleterje*. V letih 1975 do 1977 je na arhivski šoli, ki deluje pri Vatikanskem arhivu, opravil tudi študija arhivistike ter paleografije in diplomatike. V času šolanja v Rimu je bival v tamkajšnjem študijskem zavodu *Germanicum*, kjer je v obdobju 1973–1977 opravljal službo vicerektorja. Pridobljena izobrazba in izkušnje so bile trden temelj njegovemu strokovnemu, znanstveno-raziskovalnemu in pedagoškemu delu.

Po vrnitvi iz Rima je za desetletje prevzel vodenje Nadškofijskega arhiva v Ljubljani, v obdobju od 1987 do 2004 je bil zaposlen v Arhivu Republike Slovenije, najprej kot svetovalec direktorja, nato pa kot svetovalec vlade. Od leta 2004 ponovno vodi Nadškofijski arhiv.

Ob vrnitvi iz Rima je Dolinar predlagal ustanovitev Inštituta za zgodovino Cerkev, ki bi proučeval in objavljale vire za zgodovino Cerkev in njenega delovanja na Slovenskem, kakor tudi med rojaki po svetu. Leta 1978 je postal njegov prvi predstojnik (do leta 1987). V tej vlogi je zasnoval zbirko *Acta Ecclesiastica Sloveniae*, temeljno serijo izdaj virov za zgodovino Cerkev in verovanja pri nas. Zbirko je urejal do konca osemdesetih let, še danes pa je član njenega uredniškega odbora.

Po zaposlitvi v Arhivu Republike Slovenije je prevzel skrb za listinsko gradivo, ki ga je predstavil širši javnosti v dveh odmevnih razstavah: *Samostani v srednjeveških listinah na Slovenskem* (1993) in *Slovenija v papeških listinah* (1996). Da pa ni specialist le za starejša zgodovinska obdobja, pač pa ga zanima tudi sodobna družba in njen razvoj pričujejo razstava *Od sanj do resničnosti*, ki je obeležila deseto obletnico osamosvojitve, predvsem pa Dolinarjevo urednikovanje zbirke

Viri (1990–2010), ki jo izdaja Arhivsko društvo Slovenije. Številne izmed njenih osemindvajsetih števil, ki jih je uredil, so doživele odmev ne le med strokovno, pač pa tudi širšo laično javnostjo. Za njegov izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike mu je zato Arhivsko društvo Slovenije v minulem letu podelilo Aškerčevo nagrado, najvišje stanovsko priznanje.

France Dolinar pa je bil dejaven tudi na pedagoškem področju. V študijske procese na Filozofski fakulteti v Ljubljani je bil leta 1984 vključen kot docent in od 1994 kot izredni ter 2000 kot redni profesor. Na Oddelku za zgodovino je v letih 1994–2001 predaval zgodovino Evrope od 16. do 18. stoletja, na Oddelku za bibliotekarstvo pa predmeta razvoj bibliotekarstva in uvajanje v znanstveno delo, za katera je napisal tudi učbenika. K skrbi za kakovostno študijsko literaturo je mogoče šteti tudi njegovo prizadevanje za prevod *Zgodovine Cerkve*, sodobnega dela več avtorjev, ki je v šestih zvezkih izšlo v letih 1988–2002.

O številnih tematikah, ki so pritegnile Dolinarja k raziskovanju, in segajo v časovnem loku od pozne antike do sodobnosti, priča njegova preko 470 zapisov obsegajoča bibliografija. Kljub temu velja izpostaviti njegovo zanimanje za duhovno formacijo duhovnika in vernika, ter posamezna prelomna obdobja v zgodovini Cerkve in verovanja pri nas. Za čas reformacije in protireformacije, obdobje Terezijanskih in Jožefinskih reform, za leta pred, med in po II. svetovni vojni ter čas demokratizacije in osamosvojitve Slovenije. Kot rdeča nit se skozi vsa ta obdobja prepleta odnos med Cerkvijo in državo, a Dolinar ga predstavi tudi skozi besede in dejanja posameznika. Med njimi še posebno izstopajo osebnosti nekaterih ljubljanskih škofov: Tomaža Hrena, Janeza Karla Herbersteina, Gregorija Rožmana in Alojzija Šuštarja.

Pred desetimi leti ob jubileantovi šestdesetletnici je Stane Granda o njegovem strokovnem in znanstvenem delu zapisal: »S svojim izjemnim znanjem in nenasilno naravo je pritegnil veliko pozornost. Po letu 1977 si je skoraj težko predstavljati resnejšo strokovno arhivsko ali zgodovinarsko srečanje, kjer ga ne bi pritegnili kot referenta ali kako drugače.« V svoji znanstveni metodi je Dolinar natančen analitik zgodovinskih virov, katerih pričevalnost zna z izbranimi besedami povezati v smiselno sintetično celoto. Prav zato ne preseneča, da je bil povabljen k najpomembnejšim nacionalnim in mednarodnim projektom, povezanim s tematiko, ki jo je proučeval. Naj med njimi omenim le projekte *Zgodovina Cerkve na Slovenskem*, *Slovenski biografski leksikon*, *Enciklopedija Slovenije*, *Slovenski zgodovinski atlas* in tuje *Die Bischöfe der deutschsprachigen Länder* in *Die Bischöfe des Heiligen römischen Reiches* ter *Lexikon für Theologie und Kirche*. Ob velikih in pomembnih projektih, pa je France Dolinar del svojega časa namenjenega pisanju ali pa predavanjem vselej namenjal tudi tistim, ki so jih štrevili prezrli ali spregledali. Njegovi prispevki in razprave so tako izšli tudi v publikacijah z manjšo naklado, namenjenim zdomcem in izseljencem, ali pa faranom posamezne župnije.

Tisti, ki smo imeli privilegij, da smo bili njegovi sodelavci, ga poznamo kot človeka, ki kljub velikemu znanju in široki razgledanosti ni na nikogar gledal z viška, temveč je našel besedo za vsakogar. Starejši sodelavci znajo povedati, da so potekali sestanki in razgovori po njegovem prihodu v državni arhiv v mirnejšem

ozračju in spravljivejšem tonu. Mlajši, ki nam je bil mentor ali pa izpraševalec na strokovnih izpiti, pa se ga spominjamo kot pozornega poslušalca, ki ni nikoli ukazoval ali zahteval, pač pa vzpodbujal. Da je danes Nadškofijski arhiv v Ljubljani uporabnikom arhivskega gradiva prijazna ustanova, je ob mlajši ekipi, ki jo je vzgojil, zato tudi njegova zasluga.

S kolegi iz arhiva in številnimi zunanjim sodelavci že nekaj časa snuje nov projekt, obeležitev 550-letnice ustanovitve ljubljanske škofije. S pripravami na izdajo monografije in postavitev razstave bo tako delovno obhajal osebni jubilej. Ob tem mu želimo, da bi nas še dolgo bogatil z novimi spoznanji in prijetnimi srečevanji.

Jože Škofljanec